

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET LAPJA

ALAPÍTVÁ:
1862-BEN

Főszerkesztő:
PÁPAI GÁBOR

1996.
JÚNIUS

CXXXI. évfolyam

Erdészeti Lapok

**Az Országos Erdészeti Egyesület
folyóirata
CXXXI. évfolyam 6. szám
(június)**

HU ISSN 1215-0398

A Szerkesztőbizottság tagjai: Apatóczy István, dr. Balázs István, dr. Bartha Dénes, Gencsi Zoltán, dr. Göbölös Antal, Kertész József, Kovács Gábor, Mizik András, Pintér Ottó, Pápai Gábor (a bizottság elnöke), Sántha Antal, dr. Szendrői László, dr. Szikra Dezső, dr. Szodfridt István, Varga Béla, Vaski László.

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR

TERVEZŐSZERKESZTŐ: SÁGI MARGIT

Kiadó: Országos Erdészeti Egyesület
1027 Budapest, Fő u. 68.

Felelős kiadó: Dr. Szikra Dezső

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.

Telefon: 201-7737

Nyomdai munkák: Csathó és Társa Nyomdaipari Kft.
Eger

Felelős vezető: Csathó Emil

A kézirat lezárva: 1996. május 25.

Terjeszti: az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad (1027 Budapest, Fő u. 68.). Megjelenik havonta.

A címlapon: Múlt és jövő

Fotó: Pápai Gábor

СОДЕРЖАНИЕ

E. ШОМКУТИ: О возможностях развития	171
Л. МАДЯР: Картирование условий местопрорастания	181
X. ПАГОНЫ: О <i>Fomes annosus</i>	184

TARTALOM

130 ÉVES AZ OEE

Dr. Király Pál: Százharminc éves az OEE! VI. 169

ERDÉSZETI POLITIKA

Dr. Somkúti Elemér: Hozzászólás a „fenntartható fejlődés” érvényességi köre kérdéshez	171
Brian Healy, Illyés Benjamin: Az erdővagyon értékelése az ír állami erdőgazdaságban	173
Dr. Balázs István – dr. Várhelyi István: Az erdőről pontosabban	174
Pápai Gábor: Beszélgetés Tóth Bélával, az E.K.F.M. Kft. igazgatójával	176
Dr. Kollwentz Ödön: Az osztrák erdőérték-számítástan Tóth László: Erdőtelepítés mint földhasznosítási forma	178
Apatóczy István: Örvényben a törvény	179

ERDÉSZETI KUTATÁS

Magyar Lajos: A termőhely-térképezés eredményei és a fejlesztés iránya	181
Dr. Pagony Hubert: Ismét a gyökérrontó taplóról és a hatékony védekezés lehetőségéről	184
Garamszegi István: Véghasználatok tájba illesztése	186

AZ ÉV FÁJA

Dr. Barna Tamás: A madárcseresznye csemetenevelése 187

ERDŐKERÜLŐBEN

Csóka György – Somogyi Zoltán: Jótékony tüzek – jótékony gyújtogatók...	190
Dr. Czerny Károly: Védett lett a Ráckevei Peregí Parkerdő	191
Szakács László: A MÁLLERD megszervezése	193
Bús Mária: Erdőgazda-tanfolyam	196
Spiegl János: Lillehammer – 1996.	197
Bánó László: A posztumusz Bedő díjról	198
EGYESÜLETI HÍREK	199

INHALT

Dr. Somkúti, E.: Von erhaltbarer Entwickelunk	171
Magyar, L.: Die ungarische Standortskartierung	181
Dr. Pagony, H.: Von dem Schädling Fomes annosus	184

CONTENTS

Somkúti, E.: On the sustainable development	171
Magyar, L.: Site mapping	181
Dr. Pagony, H.: Von dem Schädling Fomes annosus	184

Százharminc éves az OEE!

VI.

Háborútól háborúig

„A megcsonkítás minden tervünket csírájában ölte meg, minden munkánkat derékon törte ketté!”

(Kaán Károly: Az erdészeti technika országos kérdéseiből. 1922.)

Gyászos, tragikus dátuma a magyar történelemnek 1920. június 4. Ezen a napon írta alá a magyar kormány két megbízottja a versaillesi hatalmas kastélykomplexum Kis-Trianon palotájában az I. világháborút lezáró, országunkat és nemzetünket darabokra tépő békediktátumot. A következmények ismertek. *Magyarország elveszítette területének 72%-át, lakosainak 64%-át*, nemzeti vagyonának pedig szinte felbecsülhetetlen hányadát.

Trianon erdészeti következményei

Erdészeti vonatkozásban a veszteség még ennél is hatalmasabb volt. A trianoni utódállanok birtokába került az erdőterület 84,1%-a, mégpedig mind gazdasági, mind közjóléti-humánökológiai, mind természetvédelmi, vadászati stb. szempontjából a legértékesebb erdők. Az állami erdők aránya 15,9%-ról 4,1%-ra csökkent. Ez azért is fontos volt, mivel az állam az erdőre fordított anyagi és szellemi beruházásait évtizedeken keresztül ezekre a hegyvidéki területekre összpontosította. Az ipari szempontból oly fontos fenyvesek területe 24%-ról 4%-ra csökkent.

Odaveszett a selmeci főiskola is, és vele együtt egyben az erdészeti kísérleti állomás központja. Továbbá a négy erdész szakiskola közül három, egyben külső kísérleti állomás is. Elvesztett továbbá számos feldolgozó üzem; bár megjegyzendő, hogy a faipar nagy létesítményei többségükben a középső, megmaradt országrészben koncentráálódtak.

A szakma embervesztéseiről nem készült statisztika. Ezért azt sem tudjuk (egyelőre), hogy az *Országos Erdészeti Egyesület* hány tagját veszítette el a területelszatelások következtében. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy abban az időben számottevő mértékben voltak tagjai az egyesületnek erdőbirtokosok. Birtokaik elvesztése kritikus mértékben rendítette meg az OEE anyagi támogatóinak, szponzorainak a körét.

Az egyesület egyébként is *vérszesen elszegényedett*, mert mobilizálható vagyona állami értékpapírokból fekkid és ezek a vesztes háborút követő gazdasági összeomlás közepette teljesen elértéktelenedtek.

Kaán Károly fellépése

Minden válságos történelmi helyzet a felszínre hozza azokat a vezető személyiségeket, akik a válságon úrrá lesznek, megtalálják a mélységből kivezető utat. Az erdészeti vonatkozásában Trianon után ez a személyiség *Kaán Károly* erdőmérnök, földművelésügyi helyettes államtitkár, az erdő- és faügyek országos kormánybiztosa, az *egyesület alelnöke* volt.

Kaán éppen az OEE megbízásából foglalkozott elméletileg is nagy igényességgel az erdészeti politikával; ő lett volna

hivatva megírni annak kézikönyvét. (Ma talán úgy jellemeznénk, hogy erdészeti politológus volt.) A háború viszont ebbe is beleszólt. Az összeomlás zűrzavarában viszont éppen jökor jött hatalmas felkészültsége, nemzetközi látóköre és történelmi távlatú gondolkodása.

Az új erdészeti politika

„Egy perczig sem adtam fel az ország területi integritásának visszaállításába vetett rendáthetetlen hitemet!” – írta Kaán 1920-ban. Ám nem bízott csodákban, nem kergetett illúziókat a revíziót illetően, hanem zseniális realpolitikusként azonnal kijelölte a gyökeresen megváltozott gazdaság-földrajzi helyzetnek megfelelő új erdészeti politika főirányait. „*Akárhogy alakuljanak is az ország területi viszonyai, a sík-földet és dombvidéket érintő erdőgazdasági politikánknak az eddigittől eltérő irányban kell haladnia!*” – írta az „*Erdőt az Alföldre!*” című röpiratában.

Kaán Károly komplex szemléletű politikájáról testes monográfiát lehetne írni. (Talán ez sem várat már sokáig magára.) *Erdészeti alaptételei* világosan vallak:

1. Az ország megmaradt erdők minden eszközzel meg kell óvni, a bennük folytatott gazdálkodást pedig belterjessé kell tenni.

2. Az ország zöldfelületét minden lehetséges módon növelni kell erdőtelepítéssel és fásítással, elsősorban a Nagy Magyar Áltöldön.

3. Mindebben fokozni kell az állam szerepvállalását.

Akaratának keménységét, politikájának eredményességét jelzi a híressé vált *1923. évi erdészeti törvényszorozat*. Nagy álmát, egy korszerű, ökológiai szemléletű új erdőörvény megalkotását azonban már nem tudta valóra váltani. 1923 végén leváltották OEE-alelnöki tisztségéből (pontosabban: nem választották meg újra), 1925-ben pedig máig vitatott körülmények mellett nyugalomba vonult.

Ezzel egyidejűleg került a szakma a háború utáni mélypontjára. Az „Erdészeti Lapok” írásai arról a mély meghasonlásról és megosztottságról árulkodnak, amely az egyesület tagságát azokban a nehéz, keserű években jellemezte, s amelynek táptalaja végső soron a kenyérharc volt. Maga az egyesület is súlyos anyagi gondokkal küszködött; székházát, egyre vékonyodó szaklapját, kicsiny apparátusát alig volt képes fenntartani.

Egy új vezéregyéniség: Waldbott báró

Az ország politikai vezetése az irtózatosan nehéz és bonyolult körülmények ellenére meglepő gyorsasággal úrrá tudott lenni a helyzeten és az évtized vége felé a fellendülés (vagy

inkább talán még csak a kilábalás) jelei kezdtek mutatkozni. Ez érezte a hatását az erdőgazdaságban is.

Ekkorra már teljesen nyilvánvalóvá vált, hogy a félévszázada funkcionáló 1879. évi erdőtvény alkalmatlan az új körülmények között az erdőgazdálkodás alapirányvénységének szerepét betölteni. A földművelésügyi miniszter 1928-ban elrendelte egy új erdőtvény tervezetének a kidolgozását. E mögött az intézkedés mögött a kormánynak az a törekvése is meghúzódott, ami szerint az élet minden területén kísérleteket tett az ország külpolitikai elszigeteltségének áttörésére. S mivel bizalmas diplomáciai tárgyalások alapján kilátást nyílt arra, hogy az 1930-as évek elején nagy nemzetközi erdészeti kongresszus megrendezésére kerülhet sor Magyarországon, erre az alkalomra mindenképp egy modern, nemzetközi színvonalú új erdőtvénnyel akart kirukkolni a Bethlen-kormány. Vagyis a szakmai és a politikai igény szerencsésen találkozott egymással ebben az ügyben.

Ekkor lépett az erdészeti politika színterére a korszak másik kiemelkedő személyisége: báró Waldbott Kelemen zempléni földbirtokos (aki a magyar szőlészetnek és borászatnak is vezéregyéniségévé vált). Előbb az OEE törvény-előkészítő bizottságának vezetőjeként irányította az egyesület saját, teljesen önálló és komplett törvénytervezetének elkészítését. Majd alelnökként, 1933-tól pedig egyesületi elnökként következetes szívóssággal küzdött a törvény országgyűlési megalkotásáért. Amint ismeretes, a hetévi kemény munka fényes sikerrel zárult, megszületett az erdőkről és a természetvédelemről szóló 1935. évi IV. tc. Ezt Waldbott elnök neve fémjelzte, de kétségtelenül áthatotta Kaán Károly szellemisége; alapelveiben az ő erdészeti politikai koncepcióját testesítette meg.

Az OEE érdekvédelmi szerepe

Közben azonban ismét traumatikus évek keserítették a nemzetgazdaság és benne az erdészet életét: az 1929-1933. évi nagy gazdasági világválság. Az egyesületnek, azon belül a Waldbott báró vezetése alatti álló igazgató-választmányának, mint nagyon keményen, harcosan fellépő szakmai érdekvédelmi szervezetnek döntő szerepe volt abban, hogy bár az erdészet és az erdő is megsínylette a válságot, de az erdőgazdasági termelés nem omlott össze a kaotikus piaci viszonyok közepette.

Az egyesület gazdaságpolitikai koncepciója az volt ebben az ügyben, hogy Magyarorságot nem szabad a környező erdősült országok felduzzadt, értékesíthetetlen fakészleteinek lerakotává tenni a közvetítő kereskedelem révén és hasznára. Hanem a faforgalmazás szabályozása révén meg kell őrizni a belföldi fakitermelés értékesítési lehetőségeit és ezáltal megővni magát az erdőgazdasági termelést, s annak részvevőit az ellehetetlenüléstől. Ez az okos és éveken át következetesen képviselt politika meg is hozta a pozitív eredményt.

Derű és ború

E válságos, nehéz, munkás évek után 1936-ban került sor a magyar erdészet caddigi történetének egyik legkiemelkedőbb eseményére: a II. Erdészeti Világkongresszus és a hozzá közvetlenül csatlakozó IX. IUFRO-kongresszus megrendezésére.

Persze, munka volt ez is. Mégpedig csapatmunka, amelyben résztvettek soproni egyetemünk, a kísérleti állomás, a Földművelésügyi Minisztérium és az OEE szakemberei mellett a kongresszusi tanulmányutak vonalával érintett területek gyakorlati erdészei is.

Mindkét kongresszus kitűnően sikerült és évtizedekre szóló hírnevet hozott a magyar erdészetnek. Egyesületi szempontból külön siker volt, hogy a világgongresszus elnökévé, majd az annak határozata alapján létrehozott Nemzetközi Erdészeti Központ (C.I.S.) első elnökévé is az OEE elnökét, Waldbott Kelemen bárót választották.

1938-tól kezdve azonban már zord háborús szelek kezdtek fújni a világban. Az ún. első és második bécsi döntés (1938. nov. 2. és 1940. aug. 30.) jelentős erdőterületeket csatolt vissza az országhoz és ezzel egy pillanatra egy szebb jövő reménysugara csillant fel a magyar erdészek előtt. A II. világháború azonban hamarosan kiterjedt hazánkra is. Ezzel az egyesületi élet is évekig tartó tetszhalálba merült.

A két világháború közötti két évtized minden nehézség ellenére (vagy talán éppen azért) rövid, de fényes korszaka a magyar erdészeti és azon belül az OEE történetének. Bizonyítka annak, hogy tehetség, szorgalom és hivatástudat csodáka képes, ha tiszta hazaszeretet és nemzeti élniakarás vezérli.

(Folytatjuk.)

Dr. Király Pál

FOLYIK AZ ALKU NÉMETORSZÁGBAN az erdők gazdálkodás alóli mentesítésének részarány-meghatározására. Mint ismeretes, a GREENPEACE mozgalom eredetileg ezt 10%-ban szabta meg. Az erdészet 2-3%-ra mutatott hajlandóságot, de ezt a mozgalom azzal utasítja el, hogy Kohl-kancellár a biológiai sokféleségre vonatkozó egyezmény aláírásával már legalább 5%-nyi mértékre kötelezte el magát. Így csak 5-10% közötti mezőben mozoghatnak, annál is inkább, mert a mozgalom megállapítása szerint ez ma ténylegesen csak sovány 0,2%-ot tesz ki és erősen veszélyezteti a száradékhoz, természetes fapuszuláshoz kötött élőhelyeket.

Újból szőnyegre került ez a kérdés a freiburgi egyetemnek idén februárban tartott, több mint 400 fős kollokviumán, ahol az erdőgazdálkodás ökológiai helytállósága, illetve ennek termékgazdálkodása szerepelt napirenden. A felelősök nagyob része a GREENPEACE szervezet erdőügyekben Németországra illetékes képviselőjéhez intézte szavait, aki készséges vitapartnernek bizonyult. Jele ez annak, hogy a mozgalom a németországi erdő- és fagazdaság részéről mind nagyobb elismertséget szerez. (A mozgalomnak Magyarországon való jelentkezéséről AZ ERDŐ 1985. évi 37. oldalán adtunk hírt.)

(AFZDW 1996. 6. Ref.: Jérôme R.)

DR. SOMKÚI LILLEMÉR

Hozzászólás a „fenntartható fejlődés” értvényességi köre kérdéshez

Bevezetés

Az 5-6 éve látványos méreteket öltött a társadalmi-gazdasági átalakulás, az itt most nem részletezett különféle változások nem hagyták érintetlenül a gazdasági élet fejlesztésére, fejlődésére vonatkozó fogalmakat, elképzeléseket sem. Ezek sorában globális jelentőségű, az egész emberiség fejlődését befolyásoló az a nemzetközi megállapodás, amely „fenntartható fejlődés” fogalmában vált ismertté. E fogalom erdészeti vonatkozású hazai értelmezéséhez – megjelent az ERDŐTÖRVÉNY kormány által betervezett tervezetében, olvasható volt az ERDÉSZETI LAPOK hasábjain is – kívánok észrevételeket tenni, mivel úgy ítélem, veszélyes kihatású lehet, ha a tartamos erdőgazdálkodás fogalom mellé bevezetésre kerülne a „fenntartható erdőgazdálkodás” zavarosnak, tudományosságát nélkülözőnek, félrevezető következtetések kiváltónak ítéltető nézete.

A fenntartható szónak mint jelzőnek értelmezhetőségéről

A magyar nyelvben valamennyire is járatos személy számára nem okoz gondot a szónak az az értelmezése, hogy itt valamilyen értelmezési korlát megfogalmazásáról, köznapi nyelven fogalmazva plafon állításáról van szó. Aki pedig a nagy léptékű nemzetközi összefogást célzó összejövétel előzményeiről, kiváló okairól is hiteles információval rendelkezik, az jól tudja, hogy itt a természet, a környezet nagyarányú és az emberi életet is egyre jobban veszélyeztető károsításának megfékezéséről van szó. Hogy ez miért napjainkra vált oly égető problémává, elegendő ha az alábbi néhány változásra utalunk:

1. Az emberiség évszázadunkban korábban elképzelhetetlenül gyors szaporodásnak indult. Amíg az 1900 előtti, mintegy 12 000 év alatt százszorosára nőtt a lélekszám, 1900-at követően négyszázszoros növekedése következett be.

2. Az ipari termelés, a gépesítés évszázadunk 50-es éveit követően az automatizálás, robotizáció, a hatalmas méretűvé duzzadt energiafelhasználás, a termelés és a lakossági környezetszennyezés egyre elviselhetetlenebb és sok tekintetben visszafordíthatatlan károk előidézőjévé vált.

3. A fejlett országokban létrehozott jóléti társadalmak „eladóból rendszerű” fogyasztási szokásai – amivel nem kis részben a termelés és kereskedelem növelését, fellendítését is segítették – olyan hatalmas hulladékhegyeket eredményeztek, ami a talajok, a levegő és a vizek türetlenül elszennyeződése miatt is, tovább már nem tekinthető folytathatóknak. A termelés ésszerű keretek közé való visszaszorítása végett is a tartós fogyasztási cikkek gyártására és fogyasztására kell irányt venni. Ez annál is inkább égető igényévé vált, mert az előretört fejlődő világ – a Föld lakosságának 80%-a eddig a világ

energiafelhasználásából csak alig 20%-kal részesedett – rátért a fejlett világ fogyasztási szokásainak a gyorsulására, az üvegházhatást növelő energiafelhasználás gyors ütemű növelésére mellett.

4. A riói értekezlet résztvevői az erdőket érintően nem a gazdálkodás, hanem a trópusi esőerdők (az egyenlítő két oldalán a 10-20 szélességi fokokig elterülő, az éves és szezonális időjárast világméretben kialakító tényező) profitszerzés érdekében, a korszerű technika segítségével, soha nem látott méretű pusztítása ellen emeltek szót, próbálták az érdekelt országokat ősi erdőirtalékaik megóvására rábírni, igaz nem sok eredménnyel. Az ehhez elengedhetetlen anyagi segítségnyújtásról is csak beszéd folyt, a tettek elmaradtak. Komoly döntések születtek azonban az energiafelhasználás, a levegőbe távozó és az ózonréteget csökkentő, az üvegházhatást kiváltó CO₂-szennyezés csökkentésére, nagy környezetszennyezést előidéző termékek gyártásának beszüntetésére.

E néhány gondolat is elegendő annak igazolására, hogy a fenntartható szó nem vonatkozik univerzális jelleggel a gazdasági élet és a fogyasztás minden területére. Megalkotónak még véletlenül sem állott vagy állhatott érdekében az erdőgazdálkodás „fenntartható” méreteit, terjedelmét kijelölni, vagy az erdőgazdálkodást – amit schogyan se lehet összekeverni az erőpusztítással – bármilyen vonatkozásban korlátozni.

A fejlesztés szónak mint megállapításnak értelmezéséről

A gazdaság területén a fejlesztés szó arra vonatkoztható, hogy a már elért technikai, technológiai, termelési és termékbocsátási eredményeket a mi esetünkben úgy kell továbbfejleszteni, hogy azok egyre inkább környezetbarát és környezetkímélő, a korábbinál kevesebb környezeti szennyezést és ártalmat előidéző módon legyenek eszközölhetők. A fejlődés motorja a fejlesztés, ez a fejlesztés, az előzőekben említett korlátozási követelménynek maradéktalanul megfelelő kell végbemenjen.

A fenntartható fejlesztés követelmény általános értelmezése tehát olyan fejlesztést takar, ami a mennyiségi növelés, növekedés megállítását vagy annak jelentős mérséklését követeli, míg a minőség vonatkozásában különös figyelemmel van a környezeti terhelés csökkentésére akár úgy is, hogy egyes luxustermékeket kitül a termelésből, vagy olyan adóbevonással sújtja, ami a helyreállítás költségeinek a fedezetét képes létrehozni.

Ami viszont az erdővel illeti, el kell mondani, hogy fejlesztése és területi növelése azért sem eshet korlátozás alá, mert természetes vagy létrehozott kultúra voltától függetlenül – út mellett, fásor, védősáv vagy tömb alakú előfordulása egyaránt

-- a természeti élő környezet részévé válik. A környezetet szennyező és a fenntartható fejlődéssel korlátozás alá eső tevékenységeknek védelemre szoruló szenvedő alanya. Zöld lombozata révén egyik jelentős szerepvállalója a levegő megszűrésének, O-termelésének, a CO₂-lekötésének, baktériumölő képessége révén a „tisztá levegő” biztosításának. Az erdő és zöld növényzet hasznos „szolgáltatásainak” felismerése alapján Németországban a városok – a szűkösen rendelkezésre álló szabad területek pótlására – a lapostetős házak tetőin létesítenek zöld felületeket, hogy a városi levegőt feljavíthassák. Sajnos az erdőterület növelésének – hazai adottságaink között igen nagy jelentősége ellenére – a legutóbbi években részben a tulajdonosi érdektelenség, részben az ehhez szükséges pénz hiánya az akadályozója.

A fenntartható gazdálkodás változó környezeti feltételei, az erdőgazdálkodás alkalmazkodási kényszere értelmezéséről

Az éghajlatkutatók számtalan előrejelzése figyelmezteti az emberiséget az üvegházhatás következményeire, a nyomában kialakuló migráció felerősödésére, a szélsőségesebbé váló időjárásra, környezetünkben a mediterrán kár- és kórokozók északi irányú felszaporodására, helyenél az aszályos időjárás, a hideg és hosszán tartó telek megjelenésére stb. Az erdőgazdálkodásban mindeme természeti anomáliák nem hagyhatók figyelmen kívül a fatermesztés 15-120 éves ciklusa, a fás növényzet élőszervezetként ilyen változásokkal kapcsolatos nagyfokú érzékenysége, sebezhetősége miatt. Az elmúlt 35 év gazdálkodási hibáinak jogos bírálata, a nagy erdőrésztletek alakítása, nagy kiterjedésű tarvágakos fogantatás, helytelen fafajmegválasztás sth. ellenére aggodalmat keltő, ha a természetszerű, természetközeli erdőgazdálkodás bevezetésének szükségességét, mint a fejlett nyugati országok haladó példájának követését, globális igényként fogalmazzák meg, figyelmen kívül hagyva hazai adottságainkat. Az ember óhatatlanul arra gondol, hogy bármilyen belső szabályokat is alkossanak az Európai Unió gazdálkodására, a természetszerű erdőgazdálkodást lehetetlen bevezetni mindazon területeken, ahol az elégtelen éves csapadék vagy lepusztult hegyvidéki kopárok a fás növényzet természetes „erdőtenyésztési optimális viszonyait” meg sem közelítik. Az elmondottak alapján – ha természetesenket féljük, hogy az EU tagság ellenére a lapp rénszarvastenyésztő másként öltözködik, mint a vele tagsági viszonyban lévő olasz szicíliai paraszti – az is természetes kell legyen, hogy ott, ahol a természetcsűrő fatermesztésnek mondhatni minden követelménye (csapadék, hőmérséklet, megvilágítási, éves napsütéses napok száma, a levegő pára-

tartalma, a talajtani adottságok és domborzati viszonyok) optimális, más erdőgazdálkodást engedhet meg magának, mint pl. az a görög erdőgazdálkodó, aki az Athén környéki lepusztult mészkőhegy lejtőjén szeretne valamilyen zöld növényzetet, fásítást eszközölni. Magyarországon, mint tudjuk, adottságai tekintetében nincsen abban a helyzetben, hogy akár a skandináv, akár az észak-német vagy a dán példák követője legyen a fafajválasztás, többszintű elegyes erdők, az ápolási és nevelési feladatok takarékos, többségében a természetre bízható, pénzmegtakarítást eredményező megválasztása tekintetében. E téren a „magyar öltözközék” nem hasonlítható sem az európai átlaghoz, se a hősziget- és szélességi övön kívül található kedvezőbb adottságú régiók „öltözködési” szokásaihoz. Nagyon káros lenne azonban, ha a magyar természeti sajátosságoktól elvonatkoztatva lenne a fejlődés és fejlesztés megtervezése, külföldi példák alapján az őshonos növényzet a természet gondjaira bízva, csak azért, mert másoknál ilyen gazdálkodással is kiváló faállományokat talál.

Összefoglalóan, szeretném ha szakközvetelményünk egyetértene azzal, hogy a szakkifejezések sorában továbbra is elégedjünk meg a tartamos erdőgazdálkodás fogalommal. Ha az illetékes személyekkel tudatosítanánk, hogy az erdőterület növelésének vagy a szakszerű erdőgazdálkodás eddig kialakított haladó módszerei érvényesítésének, a finanszírozás nulla szaldós minimális és rövid távon fennmaradó gazdálkodási követelményét leszámítva, nincsenek behatárolt feltételei. Az az alkalmazkodási kényszer, amit a környezeti változások, az Alföld száradása, a futóhomok megkötése, a szikes talajok heerdősítése, illetve az üvegházhatásnak is köszönhető felmelegedés, klíma- és éghajlatváltozás követelhetnek, merőben más jellegű gazdálkodási alkalmazkodást feltételez, mint az a korlátozás, amivel a természeti környezetünk jövőtételen és visszafordíthatatlan károsítása ellen felvettük a küzdelmet. Arról kellene a laikus közvéleményt, ebben-ahab a botanikusokat is meggyőzni, hogy az erdő, a faállomány mint a természetnek valamilyen zöld felülete, a fenntartható fejlődés érvényesítésének, hazánk alacsony erdőszűtsége folytán, más országokénál jelentősebb eszköze kell legyen. A mi számunkra elfogadhatatlan, a meglévő erdővagyonnak csupán a megőrzése, erdészeti politika folytatása. Számunkra az erdőterület dinamikus növelése az erdészeti politika központi problémája. Az erdőgazdálkodás egyike azon termelési területeknek, ahol a sokcélú gazdálkodás saját utas tevékenység jellegének a feladása, előre írt nem becsülhető kockázatok, anyagi veszteségek forrásává válhat. Elmondottakkal a társadalmi érdeket és nem holmi szűk szakmai különködsére okot adó polémiát kívántam megjelteni.

Városvédő Vállalkozók Klubja

A NYÍRERDŐ Rt. műszaki erdészete felvételt nyert a Városvédő Vállalkozók Klubjába. Ez a csoport azt tűzte ki célul, hogy minél több természetes anyagot használjon fel. A településeken és a környezetben olyan létesítményekkel, városi és kerti bútorokkal jelentkeznek, melyek illenek a tájba, idomulnak a környezethez, szépek, kiváltják a gyakorta fízléstelen termékeket, a műanyagokat. A műszaki erdészeti a célok megvalósításának segítésére a náluk vásárolt gépekre és asztalosipari termékekre kedvezményt állapított meg. Ezzel kívánják előmozdítani, hogy a magánépítők, kertszépítők is kedvező feltételekkel jussanak olyan áruhoz, melyek a szebb emberi környezet kialakítását teszik lehetővé.

BRIAN HEALY, ILLYÉS BENJAMIN

Az erdővagyon értékelése az ír állami erdőgazdaságban

COILLTE az ír állami erdészet egyetlen részvénytársasági formában működő vállalata. 450 000 ha területen gazdálkodik, igen jó termőhelyi adottságokkal. Az éves átlagnövekedék $16 \text{ m}^3/\text{ha}$, de egyes területeken nem ritka a $30 \text{ m}^3/\text{ha}$ -os érték sem.

Az ír állam 1989-ben döntött arról, hogy a közszolgálati rendszerben működő állami erdészetet át kell alakítani nemzetközileg versenyképes, piaciorientált vállalattá. 1990-ben kidolgozták a stratégiát elképzeléseket, és ennek alapján láttak hozzá az új szervezet kialakításához. Ennek eredményeként 5 év alatt 1,2 milliárd USD-os vagyonnal rendelkező, a korábbi veszteséggel szemben 1994-ben már 14,6 millió dolláros nyereséget elérő komplex vállalat jött létre. Az erdőművelés és fakitermelés mellett jelentős a feldolgozási tevékenységük. Európa legnagyobb MDF gyárát üzemelteti. 1996 márciusától működik egy 650 000 m^3 /éves kapacitású OSB gyárak. A klasszikus alaptevékenységen kívüli teljesítmények árbevételének aránya 5 év alatt 1%-ról 25%-ra növekedett az összes árbevételhez képest.

Az átalakulási feladat érintette a költségek hatékonyabb felhasználását, a profit növelését, a létszámgazdálkodást, a döntési rendszerek racionalizálását és az információs rendszer korszerűsítését. (Ciszmagia: Erdészeti Lapok 1995. szept. 264-266. o.)

A részvénytársasági forma szükségessé tette a rendelkezésre álló vagyon és változásának rendszeres felmérését.

1994-ben Healy végzett speciális vagyonértékelést. E munka célja egyrészt az addig alkalmazott módszer aktualizálása, másrészt a vagyonérték realizálásának ellenőrzése volt.

Az értékelési módszer főbb jellemzői

Az újraértékelés az erdőkre, a fűdűre és az utakra irányult. Az épületek, gépek, berendezések és a készletek értékelése az általános szabályok szerint történt, így Healy vizsgálata e vagyonellemekek nem foglalkozott.

Az Erdő értékelése három csoportban történt:

1. A fiatal (0-5 éves) erdőket a létesítési költségek szerint értékelték. Ez tartalmazza az első kivételről az 5 éves korig szükséges pótlási és ápolási költségeket az erdőfelújítási és erdőtelepítési területeken.

2. A középkorú erdőket a várható költségek és hozamok jelenlegi értéke (Discounted Cash Flows – DCF) szerint vették számításba.

Az értékelést 5%-os kamatlábbal végezték. Az értékeket:

- 3 fajtacsoport,
- 11 hozamosztály,
- 4 stabilitási csoport (függ a felsőmagasságtól),
- 14 korfok (5 éves ugrásokkal 70 éves vágáskorig) szerint differenciálták. Az adatokat 3 · 11 · 4 · 14 = 1848 elemből álló mátrixba foglalták. Minden egyes erdészeti hektárterületét besorozva a megfelelő mátrixelem DCF értékével megkapták a középkorú erdő értéket.

A fatermékek értékesítési árát az 1977-92. időszak ártendenciáinak alapján határozták meg. Az árbeszélésnél a kedvezőtlenebb piaci helyzetet feltételezték. A költségek a 10 melletti eladást tükrözték. Feltételezték, hogy a vásárló maga végzi a kitermelést és szállítást. A költségek közt csak éves átlagos erdőnevelési jellegű költségeket kalkuláltak.

3. A vágásérett állományok gyakorlatilag a lábán álló erdő kitermelési értéke szerint szerepeltek a vagyonértékelésben. Az erdő ealmazában sem vették figyelembe a kitermelési és szállítási költségeket. Ebben a fázisban nincs szükség diszkontálásra.

Az általános költségeket a középkorú és vágásérett erdőkből kikerülő értékesíthető faanyag árbevételének százalékában fejezték

ki, és ezzel csökkentették az erdővagyon ezen elemeinek értékét. Az általános költségek tartalmazták a COILLTE

- központjának és

- regionális szervezeti egységeinek általános költségeit.

Az általános költségek a bruttó árbevétel 44%-át alkották.

Összefoglalva: az erdő értékelését

- fiatal korban az 5 éves erdőfelújítási és erdőtelepítési költségek,

- középkorban az erdő nevelési költségekkel csökkentett várható hozamok jelenlegi értéke (DCF-módszer),

- vágásérett korban a lábán álló erdő kitermelési értéke szerint végezték el.

A fűdűk értékelésénél, az ír viszonyok közt kialakult piaci árból indultak ki. A COILLTE az erdőtelepítési program keretében jelentős mezőgazdasági területeket vásárolt fel. 1989-93 között például több mint 31 ezer ha földterületet vettek meg. Ennek és az országos adásvételi árak alapján vezettek le a területekre értéket. Healy a kiinduló adatokat termőhely szerint differenciálta. Így jóval magasabb értéket kaptak a jó termőhelyen álló sítkaenyő területeire (628 £/ha), mint az egyéb fenyőökre (139 £/ha). Az üres, terméketlen területeket 50 £/ha -val értékelték. Természetesen a vásárolt területeket a konkrét árak alapján szerepeltették az erdővagyonban. Ezek jóval magasabbak (1087 £/ha) a produktív erdő területeinek kalkulációjában szereplő átlagos piaci áránál (475 £/ha).

Az utak értékelésének alapja az 1989. január 1-én kimutatott beruházási érték volt. Ezt az adatot Healy a könyvelésből változtatlanul vette át.

Az újraértékelés eredményei

A mintegy 356 000 ha erdőterület értékelésének eredményét a következő kimutatás tartalmazza:

Az újraértékelés összegzése
(1000 L)

	Erdő	Föld	Utak	Összesen
Könyv szerinti érték 1993. 12. 31.	586 105	128 262	80 403	794 770
Új érték 1993. 12. 31.	700 965	166 831	80 403	943 199
Eltérés	+114 860	+37 569	-	+152 429

Levonható az a következtetés, hogy a korábbi értékeléssel azonos elméleti alapon végzett újraértékelés az erdővagyon jelentős gyarapodását mutatja. Az eljárás óvatos becslés jellemzi. Ez az eredmény a részvénytársasági formában működő vállalat helyes erdővagyon-gazdálkodását tanúsítja.

Az erdővagyon változását nem könyvelik a törvény szerint előírt pénzügyi elszámolásoknál. Amennyiben az erdővagyon-növekményt úgy kezelnek, mint a társasági bevétel egyik elemét, akkor az érvényben lévő alapvető pénzügyi előírást sértenek meg. A mérleg így nem tükröznék reálisan a Társaság kereskedelmi tevékenységének eredményét.

Az erdővagyon értékének változása fontos információként szerepel a Társaság mérlegében, így az elmozdások nélkülözhetetlen részét alkotja.

A vállalkozási tevékenység és az erdővagyon-változás összehangolt könyvelésére frországban sem alakult még ki általános elfogadott eljárás. Az ír szakemberek törekvése a reális módszer kialakítására az európai országok közti átjárásra. Tapasztalataikat célszerű a magyar módszer kidolgozásánál is figyelembe venni.